

The choice of competitive strategy behavior depends on the size, the specific conditions and possibilities of the enterprise, the type of production, the assortment differentiation. To develop an effective and effective competitive strategy, you need to combine various tools and methods that are useful for a particular enterprise and the situation of its external environment.

Increasing the competitiveness of an enterprise should be seen as a long-term sequential process of formation and implementation managerial decisions in all spheres of activity, is carried out by the chosen long-term development strategy.

Key words: competition, competitiveness, strategy, factors of increase of competitiveness of the enterprise, ways of increase of competitiveness of the enterprise.

УДК 338.001.36

Верхоглядова Н.І.

доктор економічних наук,
професор, проректор

Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

Мардус Н.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЗМІН ОПТОВОГО ТОВАРООБОРОТУ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ ТОВАРІВ

Досліджено вплив структурних зрушень на внутрішньому ринку товарів з метою визначення стратегічних орієнтирів розвитку внутрішнього товарів України. Для досягнення мети було досліджено обсяг оптового товарообороту продовольчих та непродовольчих товарів, структуру оптового товарообороту за товарними групами з метою визначення прогресивності змін в структурі оптового товарообороту за товарними групами та за суб'єктами (виробниками товарів). За результатом проведеного аналітичного дослідження структури і структурних змін обсягів товарообороту було створено інформаційно-аналітичну базу щодо дослідження розвитку внутрішнього ринку товарів. Встановлено, що відчувається домінування негативних тенденцій щодо зміни структури оптового товарообороту непродовольчих товарів за суб'єктами (виробниками продукції, представленої на внутрішньому ринку) і зміни в структурі оптового товарообороту за суб'єктами (виробниками товарів) неможна вважати прогресивними.

Ключові слова: структура, структурні зміни, товарооборот, товарний ринок, непродовольчі товари, динаміка.

Исследовано влияние структурных сдвигов на внутреннем рынке товаров с целью определения стратегических ориентиров развития внутреннего товаров Украины. Для достижения цели были исследованы объем оптового товарооборота продовольственных и непродовольственных товаров, структура оптового товарооборота по товарным группам с целью определения прогрессивности изменений в структуре оптового товарооборота по товарным группам и по субъектам (производителям товаров). В результате проведенного аналитического исследования структуры и структурных изменений объемов товарооборота была создана информационно-аналитическую базу по исследованию развития внутреннего рынка товаров. Установлено, что ощущается доминирование негативных тенденций по изменению структуры оптового товарооборота непродовольственных товаров по субъекту (производителями продукции, представленной на внутреннем рынке) и изменения в структуре оптового товарооборота по субъекту (производителям товаров) нельзя считать прогрессивными.

Ключевые слова: структура, структурные изменения, товарооборот, товарный рынок, непродовольственные товары, динамика.

Постановка проблеми. Питання дослідження внутрішнього ринку товарів завжди актуальні і досліджувались провідними економістами. Визнано, що дослідження внутрішнього ринку товарів полягає у дослідженні його структури і структурних змін. Проте, незважаючи на значну кількість аналітичних напрацювань дослідників у даній сфері дослідження, подальшого методологічного осмислення потребує створення аналітично-інформаційної бази, що дозволить окреслити основні стратегічні орієнтири розвитку внутрішнього ринку товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання аналітичного дослідження процесів, що виникають на внутрішньому ринку товарів розглядали такі вчені, як В. Алопій, І. Бланк, В. Бодров, А. Герасименко, В. Лагутін, О. Міняйло, В. О. Точилін, Т. О. Осташко, О. В. Пустовойт [1], А. Кредисов, І. Сіваченко, Ю. Пахомов, О. Паценко, В. Чередниченко, О. Шнипка та ін. Проте, потребує глибокого і всебічного дослідження потребують питання аналізу структури внутрішнього ринку і структурних зрушень.

Метою дослідження є аналіз і оцінка структури і структурних змін оптового товарообороту непродовольчих товарів, що дасть змогу дослідити структуру та структурні зрушення на внутрішньому ринку товарів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В ході дослідження структури внутрішнього ринку товарів слід вивчити, як змінилась структура оптового та роздрібного товарообороту за окремими товарними групами та суб'єктами, що функціонують на ринку.

У даному випадку, перш за все, розглянемо склад оптового товарообороту за окремими товарними групами. Обсяг оптового товарообороту продовольчих та непродовольчих товарів наведена на рис. 1.

Як видно з даних рис. 1, обсяг оптового товарообороту продовольчих товарів за 2008-2012 роки збільшився з 155,1 млрд грн. до 215,2 млрд грн. (на 38,75%). Наступні два роки спостерігалось зниження оптового товарообороту продовольчих товарів до 194,7 млрд грн. (на 9,53% порівняно з 2012 роком).

У 2015-2017 роках оптовий товарооборот продовольчих товарів мав тенденцію до зростання і досяг свого максимального рівня у 314 млрд грн., що є вдвічі більшим за рівень 2008 року або на 24,2% більшим за рівень 2016 року.

Обсяг оптового товарообороту непродовольчих товарів мав схильність до суттєвих коливань. Так, у 2009 році спостерігалось досить суттєве зниження даного показника на 194,3 млрд грн. або на 23,03%, який набув свого мінімального за останні десять років значення.

У 2010-2011 роках оптовий товарооборот непродовольчих товарів збільшувався і склав 912,8%. Проте зростання виявилось короткотерміновим і поступилося місцем низхідній тенденції обсягів оптового товарообороту непродовольчих товарів. Так, за 2012-2014 роки даний показник знизився до 793,2 млрд грн. За 2015-2017 роки оптовий товарооборот непродовольчих товарів зростав і досяг у 2017 році максимальної величини. В цілому за 2008-2017 роки обсяг оптового товарообороту непродовольчими товарами зріс на 751,2 млрд грн. або на 89,05%.

Водночас, слід відзначити, що обсяг оптового товарообороту як продовольчих, так і непродовольчих товарів збільшувався значною мірою за рахунок впливу інфляційного чинника.

Структура оптового товарообороту за основними товарними групами, яка наведена на рисунку 2 свідчить, що в структурі оптового товарообороту переважають непродовольчі

Рис. 1. Обсяг оптового товарообороту продовольчих та непродовольчих товарів

Джерело: складено автором на основі [2-11]

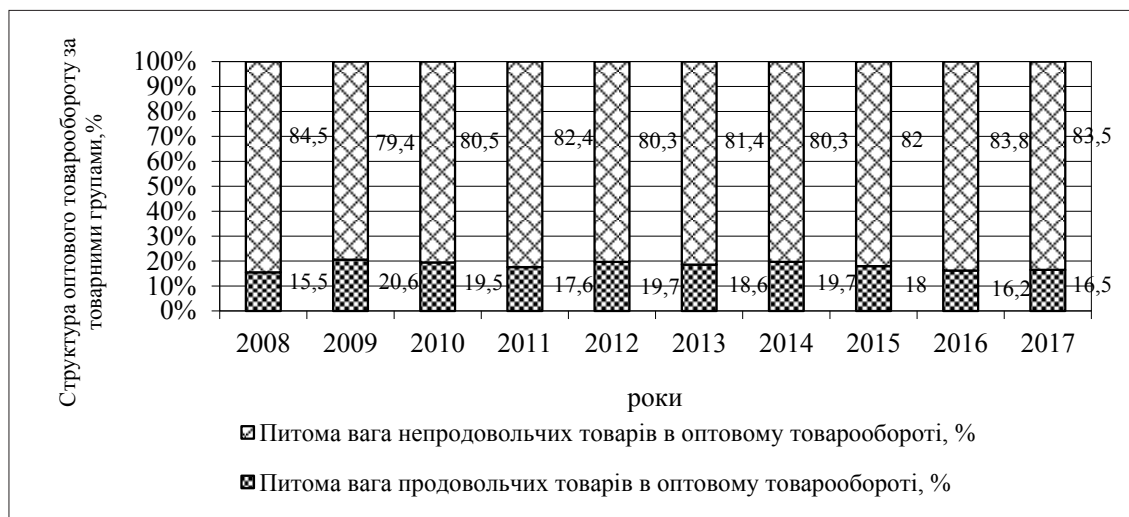

Рис. 2. Структура оптового товарообороту за товарними групами

Джерело: складено автором на основі [2-11]

товари, найнижча величина частки яких протягом досліджуваного періоду становила 79,4% у 2009 році, а найбільша – 84,5 у 2008 році. Водночас, слід зауважити, що періоди зниження частки непродовольчих товарів практично співпадають з періодами функціонування національної економіки країни, які вирізнялись несприятливими змінами більшості макроекономічних показників.

Найвища частка продовольчих товарів в структурі оптового товарообороту була зафіксована у 2009 році, який характеризувався домінуванням кризових економічних процесів під впливом протікання світової фінансової кризи.

В цілому за 2008-2017 роки не дивлячись на коливання частка непродовольчих товарів так і не перевищила рівня, що спостерігався на початку досліджуваного періоду. У 2017 році значення цього показника склало 83,5%, що на 0,3% менше за рівень 2016 року, а також на 1% менше за рівень 2008 року. Це свідчить про те, що зміни структури оптового товарообороту за товарними групами неможна назвати прогресивними.

На основі даних попереднього рисунку, пропонується розрахувати коефіцієнт прогресивності змін у структурі оптового товарообороту за товарними групами як співвідношення досягнутого значення частки непродовольчих товарів (як найбільш пріоритетної складової частини оптового товарообороту) до частки непродовольчих товарів попереднього (базисного) року. Якщо значення даного коефіцієнта перевищує 1, то це свідчить про прогресивні зрушення у структурі оптового товарообороту за товарними групами.

Як видно з даних рисунку 3, в порівнянні з попередніми роками дослідження зміни в структурі оптового товарообороту за товарними гру-

пами були прогресивними у 2010 та 2011 роках, у 2013 році, а також у 2015 та 2016 роках. В порівнянні з базовим 2008 роком зміни в структурі оптового товарообороту за товарними групами нажаль неможна вважати позитивними.

Структура оптового товарообороту за суб'єктами, що функціонують на внутрішньому ринку, характеризується, перш за все, питомою вагою продажу товарів вітчизняного виробництва в обсязі оптового товарообороту.

Як видно з даних рисунку 4, питома вага продажу товарів вітчизняного виробництва в структурі оптового товарообороту продовольчих товарів була досить значною та не вирізнялась суттєвими коливаннями. Незначним зниженням цього показника відзначились 2009 рік (на 0,4% в порівнянні з попереднім роком), 2012 та 2013 роки (на 2% та 0,3%, відповідно). Крім того, слід відзначити зростання даного показника, яке спостерігалось впродовж останніх чотирьох років досліджуваного періоду.

В цілому, за 2008-2017 роки питома вага обсягів продажу вітчизняного виробництва в оптовому товарообороті продовольчих товарів зросла на 2%, що позитивно характеризує зміни в структурі оптового товарообороту продовольчих товарів за суб'єктами (виробниками продукції, представленої на внутрішньому ринку).

Водночас, якщо розглядати питому вагу продажу товарів вітчизняного виробництва в оптовому товарообороті непродовольчих товарів, то слід відзначити, що, незважаючи на несуттєве підвищення у 2009 році (на 0,9% порівняно з 2008 роком), починаючи з 2010 року спостерігається невпинна тенденція до зниження цього показника.

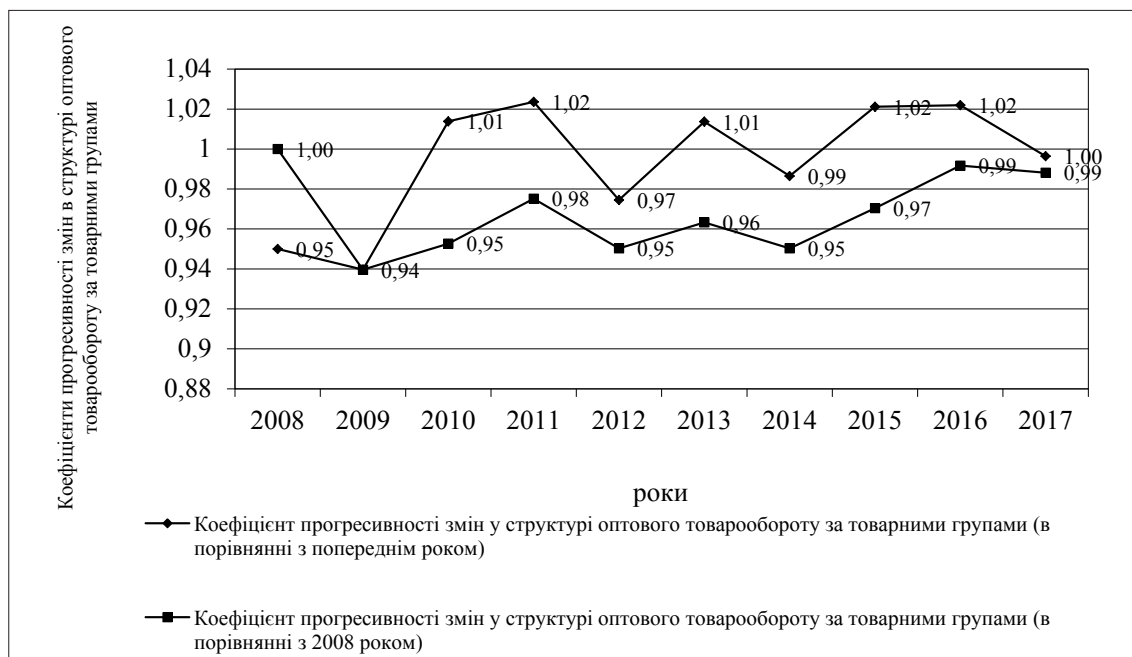

Рис. 3. Результати дослідження прогресивності змін у структурі оптового товарообороту за товарними групами

Джерело: складено автором на основі [2-11]

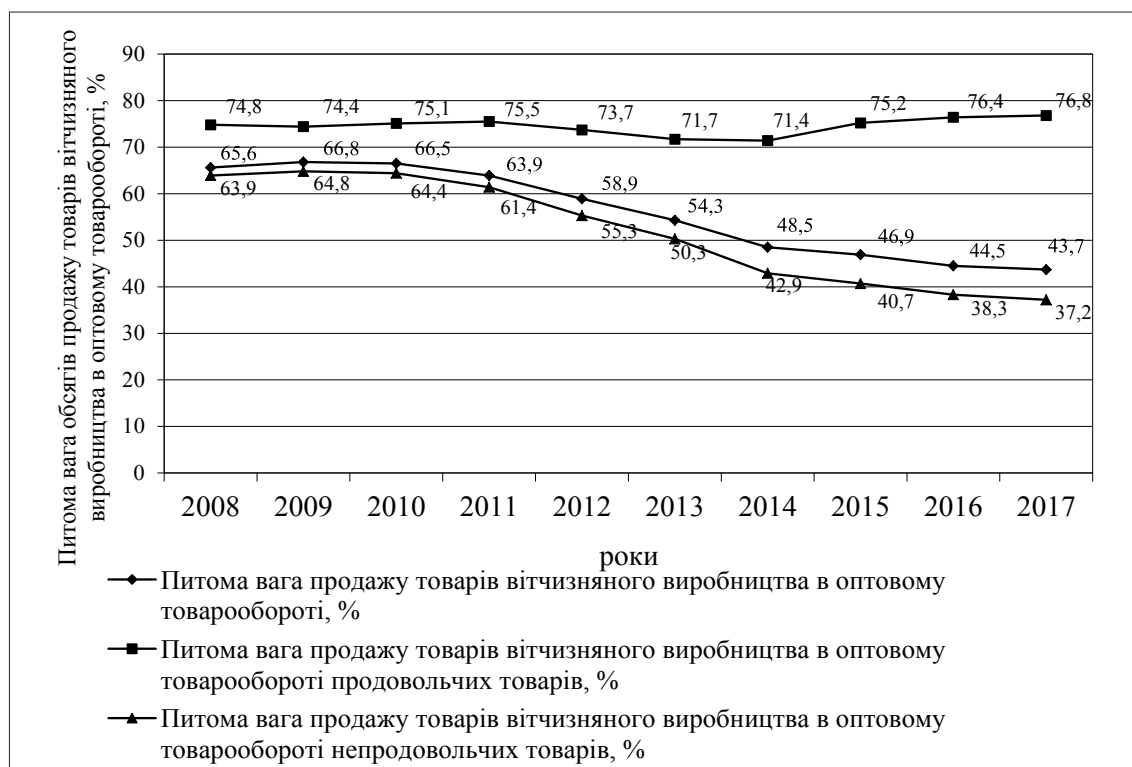

Рис. 4. Питома вага обсягів продажу товарів вітчизняного виробництва у оптовому товарообороті, %

Джерело: складено автором на основі [2-11]

В цілому, за 2008-2017 роки питома вага продажу товарів вітчизняного виробництва в оптовому товарообороті непродовольчих товарів знизилась з 63,9% до рекордно

низького рівня 37,2%. Це, однозначно свідчить про домінування негативних тенденцій щодо зміни структури оптового товарообороту непродовольчих товарів за суб'єктами

(виробниками продукції, представленої на внутрішньому ринку).

Позитивні структурні зрушення, які спостерігались в оптовій торгівлі продовольчими товарами, були нестабільними та настільки несуттєвими, що не спроможні були компенсувати негативні структурні зрушення, що домінували в оптовій торгівлі непродовольчими товарами. Як наслідок, частка продажу товарів вітчизняного виробництва в оптовому товарообороті за досліджуваний період знизилась з 65,6% у 2008 році до 43,7% у 2017 році, що негативно характеризує зміни структури оптового товарообороту за суб'єктами (виробниками продукції, представленої на внутрішньому ринку).

На основі даних рисунку 5, визначимо коефіцієнт прогресивності структури оптового товарообороту за суб'єктами (виробниками). Що визначається як співвідношення досягнутого значення питомої ваги товарів вітчизняного виробництва в структурі оптового товарообороту (як найбільш пріоритетної складової його частини) до аналогічного показника попереднього (базисного) року. Якщо значення даного коефіцієнта перевищує 1, то це свідчить про прогресивні зрушення у структурі оптового товарообороту за суб'єктами (виробниками товарів).

Як видно з даних рисунку 5, починаючи з 2011 року зміни в структурі оптового товарообороту за суб'єктами (виробниками товарів) неможна вважати прогресивними, адже коефіцієнт прогресивності змін є меншим за оди-

ницю, як при порівнянні з попереднім, так і при порівнянні з базисним роком.

Висновки з проведеного дослідження. Результати дослідження показали, що в цілому за 2008-2017 роки обсяг оптового товарообороту непродовольчими товарами зріс на 751,2 млрд грн. або на 89,05%. Водночас, слід відзначити, що обсяг оптового товарообороту як продовольчих, так і непродовольчих товарів збільшувався значною мірою за рахунок впливу інфляційного чинника.

В структурі оптового товарообороту переважають непродовольчі товари, проте, в цілому за 2008-2017 роки не дивлячись на коливання частка непродовольчих товарів так і не перевищила рівня, що спостерігався на початку досліджуваного періоду. Це свідчить про те, що зміни структури оптового товарообороту за товарними групами неможна назвати прогресивними.

В порівнянні з попередніми роками дослідження зміни в структурі оптового товарообороту за товарними групами були прогресивними у 2010 та 2011 роках, у 2013 році, а також у 2015 та 2016 роках. В порівнянні з базовим 2008 роком зміни в структурі оптового товарообороту за товарними групами нажаль неможна вважати позитивними.

Питома вага продажу товарів вітчизняного виробництва в структурі оптового товарообороту продовольчих товарів була досить значною та не вирізнялась суттєвими коливаннями. В цілому, за 2008-2017 роки питома вага обсягів

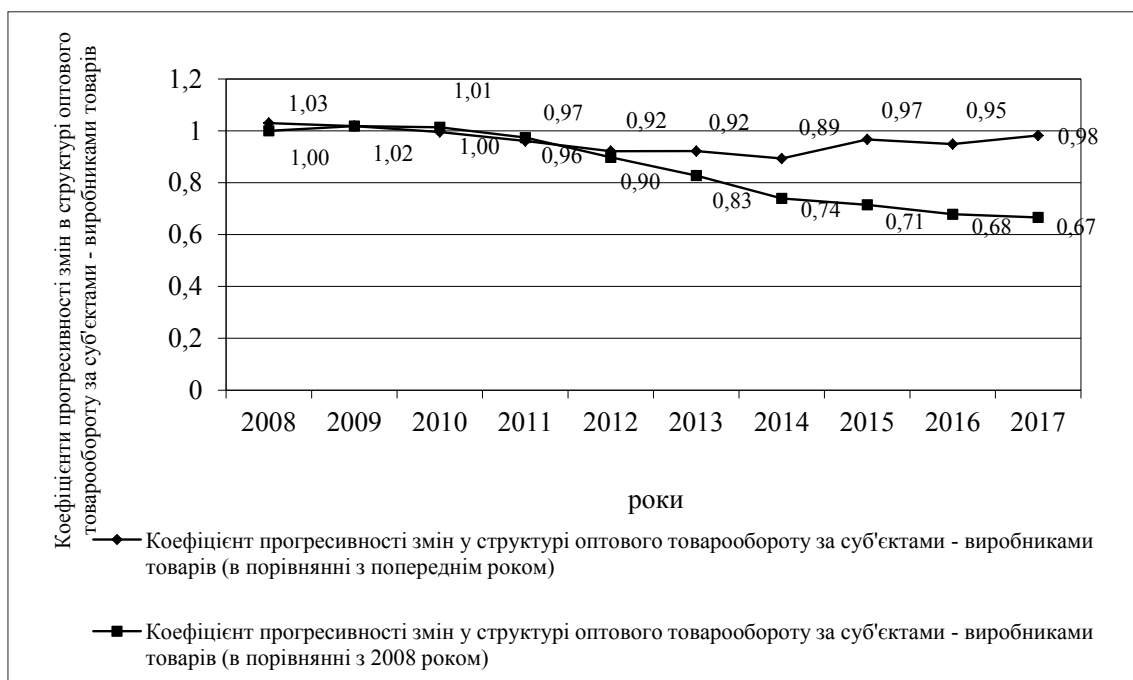

Рис. 5. Результати дослідження прогресивності змін у структурі оптового товарообороту за суб'єктами (виробниками товарів)

Джерело: складено автором на основі [2-12]

продажу вітчизняного виробництва в оптовому товарообороті продовольчих товарів зросла на 2%, що позитивно характеризує зміни в структурі оптового товарообороту продовольчих товарів за суб'єктами (виробниками продукції, представленої на внутрішньому ринку).

Позитивні структурні зрушення, які спостерігались в оптовій торгівлі продовольчими товарами, були нестабільними та настільки несуттєвими, що не спроможні були компенсувати негативні структурні зрушення, що домінували в оптовій торгівлі непродовольчими товарами. Як наслідок, частка продажу

товарів вітчизняного виробництва в оптовому товарообороті за досліджуваний період знизилась з 65,6% у 2008 році до 43,7% у 2017 році, що негативно характеризує зміни структури оптового товарообороту за суб'єктами (виробниками продукції, представленої на внутрішньому ринку).

За результати проведеного аналітичного дослідження структури і структурних змін обсягів товарообороту було створено інформаційно-аналітичну базу щодо визначення стратегічних орієнтирів розвитку внутрішнього ринку товарів.

Список використаних джерел:

1. Ринки реального сектора економіки України : структурно інституціональний аналіз [Точилін В. О., Осташко Т. О., Пустовойт О. В. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. О. Точиліна ; Ін-т екон. та прогноз. НАН України. К., 2009. 640 с.
2. Звіт Антимонопольного комітету за 2013 рік. Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2014 № 131-р. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=103172&schema=main>
3. Звіт Антимонопольного комітету за 2014 рік. Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12.03.2015 № 6-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=110270&schema=main>
4. Звіт Антимонопольного комітету за 2015 рік. Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2016 № 3-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=122547>
5. Звіт Антимонопольного комітету за 2016 рік. Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2017 № 2-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&schema=main>
6. Звіт Антимонопольного комітету за 2017 рік. Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28.02.2018 № 5-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=140483&schema=main>
7. Doing Business оцінка бізнес регулювання. Набори ретроспективних даних и даные о трендах. URL: <http://russian.doingbusiness.org/custom-query>
8. Внутрішня торгівля. Публікації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1org_u.htm
9. Економічна статистика / Економічна діяльність / Внутрішня торгівля / Розділ статистичної інформації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/spr.htm
10. Багатогалузева статистична інформація / Регіональна статистика / Розділ статистичної інформації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sestr.htm
11. Регіональна статистика / Публікації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm

Verhoglyadova N.I., Mardus N.Y.

RESEARCH OF STRUCTURAL CHANGES IN THE WHOLESALE TRADE FACTOR ON THE INTERNAL MARKET OF GOODS

The influence of structural shifts on the domestic commodity market with the purpose of identifying strategic guidelines for the development of domestic goods of Ukraine has been researched. To achieve the goal, the volume of wholesale trade in food and non-food products was investigated. Also, the structure of wholesale commodity circulation by commodity groups and the subjects (producers of goods) was investigated in order to determine the progressiveness of changes in the structure of wholesale trade turnover.

The share of sales of goods of domestic production in the structure of the wholesale trade in food products was quite significant and did not differ in material fluctuations. During 2008-2017, the share of sales of domestic production in the wholesale commodity circulation of food products increased by 2%,

which positively characterizes changes in the structure of the wholesale commodity turnover of food products by the subjects (producers of products presented on the domestic market).

The positive structural changes in the wholesale trade in food products were volatile and insignificant and were not able to compensate for the negative structural changes in the wholesale trade in non-food products. The share of domestic goods sales in wholesale turnover for the investigated period decreased from 65.6% in 2008 to 43.7% in 2017, which negatively characterizes changes in the structure of wholesale trade by entities (producers of products presented in the domestic market). As a result of the analytical study of the structure and structural changes in the volumes of goods turnover, an information and analytical base for research on the development of the domestic commodity market was created to determine the strategic guidelines for the development of the domestic commodity market.

Key words: structure, structural changes, commodity circulation, commodity market, non-food products, dynamics.

УДК 338.48

Романова А.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики
Чернігівського національного технологічного університету

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ТУРИСТИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті проведено ґрунтовний аналіз чинної державної стратегії розвитку туристичної сфери України. Подано та охарактеризовано основні недоліки офіційної державної стратегії розвитку туризму та курортів України (2017-2026 рр.), а саме: Відсутність місії та візії; у меті не конкретизовано предмет; не проведено ґрунтовний аналіз поточної ситуації у вітчизняній туристичній індустрії; методологічно некоректний поділ по напрямках; відсутність такого важливого напрямку розвитку туристичної індустрії як «конкурентоспроможний рівень сервісу та національні стандарти якості»; некоректне застосування термінів та визначень; відсутність таргетування бажаної цільової аудиторії туристів; відсутність плану просторового зонування вітчизняної туристичної індустрії; нестача чіткого маркетингового плану; відсутність антикризового плану поліпшення туристичного іміджу України; розмитість термінів виконання стратегії та відсутність проміжних критеріїв ефективності; недосконалість інструментарію контролю результатів. Подано пропозиції щодо усунення недоліків туристичної стратегії України. Визначено структуру, найбільш сприятливу для розвитку туристичної індустрії України. Надано методологічні рекомендації щодо удосконалення туристичної стратегії країни.

Ключові слова: стратегія розвитку туризму, міжнародний туризм, туристична індустрія, маркетинг дестинації.

В статье проведен подробный анализ действующей государственной стратегии развития туристической сферы Украины. Подано и охарактеризованы основные недостатки официальной государственной стратегии развития туризма и курортов Украины (2017-2026 гг.), А именно: отсутствие миссии и видения; в цели не конкретизирован предмет; не проведен основательный анализ текущей ситуации в отечественной туристической индустрии; методологически некорректно разделение по направлениям; отсутствие такого важного направления развития туристической индустрии как «конкурентоспособный уровень сервиса и национальные стандарты качества»; некорректное применение терминов и определений; отсутствие таргетирования желаемой целевой аудитории туристов; отсутствие плана пространственного зонирования отечественной туристической индустрии; нехватка четкого маркетингового плана; отсутствие антикризисного плана улучшения туристического имиджа Украины; размытость сроков выполнения стратегии и отсутствие промежуточных критериев эффективности; несовершенство инструментария контроля результатов. Представлены предложения по устранению недостатков туристической стратегии Украины. Определена структура, наиболее благоприятная для развития туристической индустрии Украины. Предоставлены методологические рекомендации по совершенствованию туристической стратегии страны.

Ключевые слова: стратегия развития туризма, международный туризм, туристическая индустрия, маркетинг дестинации.